

POSTANOWIENIE

Dnia 2 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z powództwa M. W.
przeciwko P. Spółce Akcyjnej w W.
o odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 2 kwietnia 2019 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 8 listopada 2017 r., sygn. akt III APa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powódki M. W. na rzecz strony pozwanej
2.025 zł (słownie: dwa tysiące i dwadzieścia pięć zł) tytułem
zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu
kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z 8 listopada 2017 r. oddalił apelację powódki M. W. i pozwanego pracodawcy P. S.A. w W. od wyroku Sądu Okręgowego w C. z 3 listopada 2016 r., który uwzględnił powództwo w części nieprzedawnionej i zasądził powódce odszkodowanie wobec niezasadnej odmowy nawiązania stosunku pracy po jego rozwiązaniu na podstawie art. 53 § 1 pkt 1 lit. b k.p. Powódka wystąpiła w pierw z powództwem o ponowne zatrudnienie na podstawie art. 53 § 5 k.p., które ostatecznie zostało uwzględnione. Przed zakończeniem pierwszej sprawy powódka wystąpiła o ugodę a potem

z powództwem w obecnej sprawie o odszkodowanie za odmowę nawiązania stosunku pracy. Roszczenie powódki w części zostało oddalone jako przedawnione na podstawie art. 291 § 1 k.p. Podstawą odszkodowania był art. 471 k.c. w związku z art. 300 k.p. w związku z art. 53 § 5 k.p., gdyż pozwany pracodawca bezpodstawnie odmawiał nawiązania stosunku pracy. Trzyletni termin przedawnienia z art. 291 § 2 k.p. do odszkodowania za prawidłowy uznał również Sąd Apelacyjny, licząc przerwę przedawnienia od zawezwania do próby ugodowej. Nie uległo przedawnieniu roszczenie za okres od października 2011 r. do 8 stycznia 2015 r.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na występowanie istotnych zagadnień prawnych:

1) „sprowadzające się do ustalenia czy bieg terminu przedawnienia roszczenia o odszkodowanie ulega zawieszeniu lub przerwaniu w okresie trwania postępowania o ponowne nawiązanie stosunku pracy (jako roszczenia dalej idącego i którego rozstrzygnięcie co do zasady przesądza i poprzedza roszczenie o odszkodowanie) lub też czy bieg terminu przedawnienia takiego roszczenia nie rozpoczyna się zanim dojdzie do rozstrzygnięcia zasadności roszczenia o ponowne nawiązanie stosunku pracy lub też nim upłynie termin do wniesienia takiego powództwa oraz czy do terminów rozpoczęcia biegu przedawnienia roszczenia o odszkodowanie z tytułu naruszenia obowiązku ponownego zatrudnienia opartego na art. 471 k.c. w związku z art. 300 k.p. mają zastosowanie przepisy dotyczące przedawnienia wynikające z Kodeksu pracy (art. 291 k.p.) czy też przepisy dotyczące przedawnienia wynikające z Kodeksu cywilnego (art. 442¹ k.c.)?”;

2) „sprowadzające się do konieczności udzielenia odpowiedzi na pytanie czy można uznać, że pracownik przyczynił się do powstania lub zwiększenia szkody polegającej na utracie wynagrodzenia w związku z bezprawnym rozwiązaniem umowy o pracę lub nieuzasadnioną odmową ponownego nawiązania stosunku pracy w sytuacji, gdy będąc zarejestrowanym jako osoba bezrobotna nie otrzymuje propozycji zatrudnienia z urzędu pracy, a jednocześnie – pomimo podejmowanych prób – nie potrafi znaleźć zatrudnienia własnymi staraniami?”;

3) „sprowadzające się do konieczności udzielenia odpowiedzi na pytanie jaka jest miara i jakie kryteria oceny starań pracownika w poszukiwaniu pracy, czy

tę miarę należy oceniać obiektywnie, tj. w oderwaniu od indywidualnych zdolności i możliwości danego pracownika, jego zaradności życiowej, tzw. siły przebiccia, energii czy też subiektywnie – z uwzględnieniem indywidualnych predyspozycji danego pracownika, zdolności komunikowania się, zdolności nawiązywania kontaktów, energiczności, wykształcenia i zdobytej praktyki a także sytuacji w danym regionie na rynku pracy?”.

Pozwany pracodawca wniósł o nieprzyjęcie skargi do rozpoznania i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

Sformułowane we wniosku istotne zagadnienia prawne (wyżej *in extenso*) nie składają się na podstawę przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., gdyż nie mają takiej rangi.

Przedawnienie to domena regulacji ustawowej. Roszczenia wynikają z ustawy lub z umowy. Stosunek prawny może składać się z różnych roszczeń, kotwiczonych w odrębnych przepisach i zależnych od określonych zdarzeń. Generalnie przedawnienie roszczenia zależy od prawa materialnego właściwego dla danego zobowiązania. Roszczenia pracownicze uregulowane są samodzielnie w prawie pracy (w tym w Kodeksie pracy). Konsekwentnie regulacja przedawnienia tych roszczeń jest odrębna (art. 291 k.p. i następ.) i dlatego sięganie do prawa cywilnego jest warunkowe (art. 300 k.p.). Przedawnienie nie jest oceniane na podstawie prawa cywilnego, gdy ma swoje uregulowanie w prawie pracy. Wyjątek może wystąpić w sytuacji odpowiedzialności pracodawcy za czyn niedozwolony. Odpowiedzialność z tytułu czynu niedozwolonego ma ten walor, że nie można zadekretować jej wyłączenia (art. 415 k.c.).

Te ogólne stwierdzenia wynikają z tego, że skarżąca we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie odwołuje się do podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Wówczas przedmiotem badania byłaby ocena czy skarga jest oczywiście uzasadniona. Podkreśla się to, gdyż z treści wniosku o przyjęcie skargi do

rozpoznania wynika intencja kontroli zastosowania prawa w sprawie powódki, jednak nie została ujęta jako podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4, lecz jako podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Dla tej podstawy przedsądu wymagania są jednak inne. Przedmiotem zainteresowania pierwszej podstawy przedsądu (istotnego zagadnienia prawnego) jest problem prawny o uniwersalnym znaczeniu, opracowany na podstawie analizy prawa, orzecznictwa a nawet doktryny, po której to wpierw sam skarżący może stwierdzić, że takie zagadnienie prawne rzeczywiście występuje i dlatego powinien rozpoznać je Sąd Najwyższy. Istotne zagadnienie prawne nie może być więc redukowane do ogólnych pytań, zwłaszcza w sytuacji, gdy te pytania są uwarunkowane przedmiotem sporu w danej sprawie i zmierzą w istocie do oceny rozstrzygnięcia. Odpowiedź na pytania może być ogólna, ale i szczególna (konkretna), gdy za punkt odniesienia ma daną sprawę. Na podstawione pytanie Sąd powszechny odpowiedział bezpośrednio lub pośrednio w sprawie skarżącej.

Wracając do treści wniosku, to należy stwierdzić, że sformułowane zagadnienia nie wykraczają poza zwykłą wykładnię prawa. Zwykła wykładnia prawa nie stanowi podstawy przedsądu (*a contrario* art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Przedawnienie to domena ustawy, dlatego również uregulowanie zawieszenia lub przerwy przedawnienia należy do ustawodawcy. Źródłem roszczeń jest stosunek pracy. Roszczenie o nawiązanie stosunku pracy na podstawie art. 53 § 5 k.p. może być dochodzone samodzielnie i wyprzedzać zgłoszenie roszczenia o odszkodowanie na podstawie art. 471 k.c. za odmowę nawiązania stosunku pracy. Nie ma podstaw do stwierdzenia, że przedawnienie drugiego roszczenia ulega zawieszeniu lub przerwaniu w okresie trwania postępowania o nawiązanie stosunku pracy. Zawieszenie lub przerwa przedawnienia to wyjątki w przedawnieniu (art. 294, art. 295 k.p.). Przedawnienie to instytucja prawa materialnego a nie procesowego. Roszczenia ze stosunku pracy mają swoje przedawnienie (art. 291 k.p.). Zbyt ogólne jest pytanie wniosku o rozpoczęcie terminu przedawnienia. Generalnie początkiem przedawnienia roszczenia jest jego wymagalność (art. 291 k.p., art. 120 k.c. w związku z art. 300 k.p.). Wymagalność zależy od prawa materialnego, które kształtuje treść zobowiązania, czyli prawa i obowiązki stron. Roszczenie o odszkodowanie zależy więc od określonego zdarzenia (sytuacji, szkody) a nie od

wyniku sprawy o nawiązanie stosunku pracy, choć ten może być warunkiem powodzenia roszczenia o odszkodowanie, jednak sam w sobie nie odracza, nie przerywa, nie zawiesza ani nie przesuwają terminu przedawnienia o odszkodowanie. Argumentacja, że pracownik może żądać w pierwszej kolejności przesądzenia samej zasady (nawiązania stosunku pracy) a w zależności od tego dopiero odszkodowania nie uzasadnia – w świetle obecnej – regulacji „odroczenia z woli powoda” wymagalności roszczenia o odszkodowanie. Każde roszczenie ma swoje indywidualne - osadzenie w prawie materialnym (ustawie, umowie) - samodzielne przesłanki. Zależność roszczenia o nawiązanie stosunku pracy i odszkodowanie za niezasadną odmowę nawiązania stosunku pracy nie jest uregulowana w ustawie w aspekcie zawieszenia lub przerwy przedawnienia (podobnie innych roszczeń), jako że każde roszczenie ma swoją wymagalność i przedawnienie. Bieg przedawnienia roszczeń przerywają czynności z art. 295 k.p. Natomiast na pytanie, które przepisy mają zastosowanie można odpowiedzieć, że skoro źródłem zobowiązania jest stosunek pracy i szkoda ma wynikać z naruszenia przepisu prawa pracy, to również kodeks pracy określa przedawnienie, czyli art. 291 k.p. (zob. choćby wyrok Sądu Najwyższego z 4 lipca 2007 r., II PK 25/07 i uchwałę 7 sędziów Sądu Najwyższego z 21 listopada 2012 r., I PZP 1/12). Tam, gdzie źródłem jest obowiązek wynikający z umowy o pracę, tam właściwe są przepisy o przedawnieniu roszczeń ze stosunku pracy. Nie jest wykluczone przedawnienie określone w art. 442¹ § 1 k.c., gdy szkoda wynika z czynu niedozwolonego.

Ocenę drugiego zagadnienia należy rozpocząć od stwierdzenia, że skarżąca nie wyklucza przyczynienia (art. 362 k.c.), a tylko żąda oceny przyczynienia się do szkody. Zagadnienie jest bardzo ogólne i również nie składa się na istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Zasadą jest, że pracownik po rozwiązaniu stosunku pracy, nawet z naruszeniem przepisów prawa pracy, ma prawo generalnie do odszkodowania ryczałtowego (np. art. 58 k.p.). Odszkodowanie za naruszenie przepisów o rozwiązywaniu umów o pracę ma charakter ryczałtowy, przykładowo przysługuje nawet gdy pracownik nie doznaje szkody (bo od razu podejmuje kolejne zatrudnienia u innego pracodawcy). Z drugiej strony ryczałtowe odszkodowanie może być niższe niż szkoda wynikła z utraty pracy. Od pracownika wymaga się zaangażowania w poszukiwaniu zatrudnienia,

gdyż odszkodowanie jest określone (ograniczone co do wysokości). Natomiast w aspekcie cywilnego roszczenia odszkodowawczego, opartego na pełnej kompensacie szkody, od wierzyciela a więc i pracownika wymaga się zachowania, które może ograniczać zakres szkody. Pytanie o przyczynienie się zwolnionego pracownika jako osoby bezrobotnej (...) jest ważne, jednak nie składa się na istotne zagadnienie prawne, które ma na uwadze art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Podobnie należy ocenić trzecie zagadnienie i pytanie o miarę oraz kryteria oceny starań pracownika w poszukiwaniu pracy. Jest to sfera ustaleń i stosowania prawa w konkretnej sprawie. Należy to do Sądu powszechnego. Decydują w pierwszej kolejności ustalenia faktyczne i wykładnia prawa. Sąd Najwyższy ocenia stosowanie prawa jednak nie może dać wiążącej wykładni prawa dla rozstrzygania innych spraw. Zakres źródeł prawa nie jest tak szeroki (art. 87 Konstytucji).

Z tych motywów orzeczono jako w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach orzeczono na podstawie § 2 pkt 6, § 9 ust. 1 pkt 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.